

עורכי דין | פורומי דין | מומחים לבית משפט | הסכמים משפטיים | טפסים ממשלתיים

ליצירת קשר עם עו"ד דנית קופרמן - דיני משפחה וגירושין

077-9977557

צור קשר

מאמרים נוספים בנושא

המדריך למתגרשת - מזונות אשה

עו"ד דנית קופרמן - דיני משפחה וגירושין

עריכת צוואה: 8 כללים למניעת סכסוכי ירושה

עו"ד משה גביזון

ירושה: זכויות ידועים צאיבור

עו"ד יגאל פרץ

טען עוד מאמרים

משפטי > גירושין ודיני משפחה > צוואה וירושה > לרשת אותו - איך תבטיחי את חלקך בעיזבון של בן הזוג?

לרשת אותו - איך תבטיחי את חלקך בעיזבון של בן הזוג?

בן הזוג ערך צוואה. הוא יכול לערוך צוואה חדשה שתבטל את הצוואה הקיימת. מה עושים כדי למנוע מצב זה? כל הדרכים להבטיח את חלקך בירושה

פורסם בתאריך 11.05.2017 | תגיות: חוק יחסי ממון | עריכת צוואה | הסכם ממון

מאת **עו"ד דנית קופרמן - דיני משפחה וגירושין**

מדי פעם מתפרסמות בתקשורת כותרות "צהובות", המתארות אלמנה אבלה שנילתה שבעלה המנוח שינה את צוואתו טרם הפטירה. כמוכן שמצב כזה יכול לקרות גם לגבר שמגלה שבת זוגו צמצמה את חלקו בעזבונו מבלי לללות לו. מצב דברים מסובך זה מתאפשר בשל העובדה הפשוטה - אדם יכול לחתום על צוואה חדשה ואם זו נערכת כדיון היא מבטלת את הצוואה הקודמת. עובדה זו מותירה לכל אחד מבני הזוג מרחב תמרון גדול מדי המאפשר להם "לפעול מאחורי הגב" ולשנות את הצוואה מבלי שבן הזוג ידע. בן הזוג המופתע והנעלב מגלה את הדבר רק אחרי הפטירה ואז כבר מאוחר מדי לפעול.

❏ כיצד ניתן למנוע מצב זה של 'הדרה' מצוואה?

כדי להימנע מהפתעות וכדי שכל אחד מבני הזוג יבטיח את חלקו בעיזבון של בן הזוג, יכולים בני הזוג לנקוט אחד משני אמצעים: הראשון, עריכת צוואה הודדית, והשני, עריכת הסכם ממון.

בני זוג רשאים לערוך צוואה הודדית, על פיה הם מצווים את רכושם האחד לשני או לצד ג'. בצוואה ניתן לכתוב, כי בן הזוג שיוותר בחיים ירש את רכושו של השני, ולאחר מותו - יועבר הרכוש הנותר לצד ג'

❏ מהי צוואה הודדית וכיצד היא מבטיחה את חלקו של בן/ת הזוג בעזבונו?

חוק הירושה קובע, כי בני זוג רשאים לערוך צוואה הודדית, על פיה הם מצווים את רכושם האחד לשני או לצד ג'. בצוואה ניתן לכתוב, כי בן הזוג שיוותר בחיים ירש את רכושו של השני, ולאחר מותו - יועבר הרכוש הנותר לצד ג', (למשל, לילדיהם המשותפים). בנוסף, ניתן לקבוע מלכתחילה, כי כל הרכוש יעבור לילדי בני הזוג, למשל, במקרה בו מדובר בבני זוג גרושים, שאינם רוצים להוריש את הרכוש האחד לשני, אלא רק לילדים, ורוצים למנוע מצב בו בן הזוג יורש את הרכוש לבן הזוג החדש.

בעוד שצוואה רגילה ניתנת לביטול בקלות יחסית על ידי עריכת צוואה מאוחרת (אם היא נערכה כחוק, היא מבטלת צוואות קודמות), קשה הרבה יותר לבטל צוואה הודדית

❏ מדוע צוואה הודדית בטוחה יותר מצוואה רגילה?

בעוד שצוואה רגילה ניתנת לביטול בקלות יחסית על ידי עריכת צוואה מאוחרת (אם היא נערכה כחוק, היא מבטלת צוואות קודמות), קשה הרבה יותר לבטל צוואה הודדית.

חוק הירושה קובע הסדר ייחודי בכל הנוגע לביטול צוואה הודדית, לפיו, במידה ששני בני הזוג עדיין בחיים, ניתן לבטל צוואה הודדית רק לאחר שניתנה הודעה בכתב של אחד מבני הזוג לצד השני

❏ כיצד לפי החוק מבוטלת צוואה הודדית?

חוק הירושה קובע הסדר ייחודי בכל הנוגע לביטול צוואה הודדית, לפיו, במידה ששני בני הזוג עדיין בחיים, ניתן לבטל צוואה הודדית רק לאחר שניתנה הודעה בכתב של אחד מבני הזוג לצד השני. לאחר שנמסרה הודעת הביטול, שתי הצוואות מתבטלות, אף אם בן הזוג השני לא מעוניין בביטול, שכן הן תלויות וכרוכות האחת בשנייה. לאחר הביטול, הצדדים יכולים לערוך צוואות חדשות ולחלק את עיזבונם על פי רצונם. במידה שאחד מבני הזוג נפטר, ובן הזוג הנותר בחיים רוצה לבטל את הצוואה ההודדית, לא יהיה ניתן לעשות זאת, אלא רק במקרים חריגים ובהתקיים תנאים מחמירים.

בהקשר זה יש לציין, כי ההסדר המתייחס לצוואה הודדית נחקק במסגרת תיקון לחוק הירושה לא מכבר. מדובר בתיקון חדש יחסית שעדיין לא נבחן באופן מעשי בצורה מספקת. סביר להניח, כי עם הזמן יוצצו סכסוכים הנוגעים לצוואה הודדית ובתי המשפט ידרשו להכריע במחלוקות בנוגע לצוואה הודדית. מחלוקת מרכזית שסביר כי תתעורר, נוגעת לקביעה מתי הודעת הביטול של הצוואה ההודדית נכנסת לתוקף. בהקשר זה יתכנו שאלות כגון: איך ניתן להוכיח שהייתה הודעת ביטול? האם הודעת הביטול תקפה וממתי? מה משמעות ההודעה וכיצו"ב.

חשוב שצוואה הודדית תכלול הוראות מפורטות לגבי תוכן ומועד שליחתה של הודעת ביטול, כשנדרש ניסוח בהיר, מפורט וחד משמעי כדי להבטיח את הודאות

❏ איך מתגברים על קשיים אלה בנוגע לצוואה הודדית?

בשל עובדות אלה חשוב שעריכת הצוואה ההודדית תהיה מדוקדקת ותושלם על ידי עורך דין מומחה בעל ניסיון בתחום. כדי להתגבר על מכשולים עתידיים אפשריים, חשוב לתת את הדעת לכל הסוגיות שעלולות להתעורר ולכלול בצוואה מבעוד מועד את כל הפרטים הרלוונטיים בפירוט רב. כך, למשל, חשוב שצוואה הודדית תכלול הוראות מפורטות לגבי תוכן ומועד שליחתה של הודעת ביטול, כשנדרש ניסוח בהיר, מפורט וחד משמעי כדי להבטיח את הודאות.

את ביטחונם של בני הזוג ניתן להגדיל באמצעי נוסף - הסכם ממון בין בני הזוג.

כדי להבטיח חלוקת רכוש הוגנת גם במקרה של מוות, יש לשלב בהסכם הממון הוראות מפורשות, מפורטות וחד משמעיות לגבי נושא זה

❏ מהו הסכם ממון?

זהו הסכם הקובע את אופן חלוקת הרכוש בין בני הזוג במקרים שונים. את הסכם הממון ניתן לשנות רק בכתב ורק באישור בית משפט.

כדי להבטיח חלוקת רכוש הוגנת גם במקרה של מוות, יש לשלב בהסכם הממון הוראות מפורשות, מפורטות וחד משמעיות לגבי נושא זה. הסכם הממון יכול לשרת את בן הזוג שהודר מהצוואה ובכוחו למנוע הפתעות לא נעימות. כך, במקרה שבן הזוג שהלך לעולמו ערך צוואה מאוחרת שסותרת צוואה קודמת, יוכל בן הזוג להציג בפני בית המשפט את הסכם הממון שקובע כי במקרה של מוות, הוא זכאי לקבל את הרכוש שנשלל ממנו בצוואה המאוחרת.

המצב כיום הוא שבמקרה שישנן הוראות סותרות בין צוואה להסכם ממון, בית המשפט יבחן כל מקרה לגופו וייתן משקל רב ללשון סעיפי הסכם הממון

❏ מה בית המשפט יקבע במצב כזה?

זהו מצב קלאסי של "התנגשות" בין חוק יחסי ממון לחוק הירושה. מצד אחד יש צוואה תקפה מכוח חוק הירושה; ומאידך ישנו הסכם ממון שמקבל את תוקפו מחוק יחסי ממון, ולפיכך יש לכבדו. הסכם הממון מתנגש בצוואה ובית המשפט נדרש להכריע מי משניהם גובר על האחר ואיזהו המסמך שיש ליישמו בפועל.

ההכרעה בעניין זה אינה פשוטה. השאלה בדבר יחסי הגומלין בין חוק הירושה ובין הסכמים לפי חוק יחסי ממון בין בני זוג מעסיקה את בתי המשפט ואת המלומדים מזה זמן רב. ישנן פסיקות סותרות ואין הלכה מחייבת שגובשה, ואשר ניתן להחילה באופן גורף על כל המקרים בהם ישנה סתירה בין המסמכים המשפטיים החשובים הללו.

המצב כיום הוא שבמקרה שישנן הוראות סותרות בין צוואה להסכם ממון, בית המשפט יבחן כל מקרה לגופו וייתן משקל רב ללשון סעיפי הסכם הממון. כלומר: ניתנת חשיבות רבה לניסוח הסכם הממון, והאופן בו הוצגו הדברים בהסכם זה הוא שיכריע את הכף. לכן, חשוב לבחור עו"ד שידע לנסח את ההוראות בהסכם ממון בצורה שלא תתנגש עם חוק הירושה, ואף תגברנה במקרה של הוראה סותרת בצוואה או בירושה ע"פ דין.

בהוראות הסכם הממון ניתן להגדיל את ההגנה על תוקף המתנה מפני חוק הירושה כך שההוראות בהסכם הממון ינוסחו בצורה של מתנה המוקנית לאלתר

❏ כיצד ניתן להבטיח את ביצועו של הסכם הממון? טיפים

חשוב ששורך הדין ישלוט ברזי הפסיקה, וכן ידע ליישמן בהוראות בהסכם הממון. כך לדוגמא, מפס"ד יקותיאל נ' לרנגמן, אנו למדים, כי יש להשתמש במילה 'עיצובן' ולא במילה '**יבושה**' בהוראות בהסכם הממון, שכן שימוש במילה 'ירושה' עלול להוות סתירה לסעיף 8 לחוק הירושה, שקובע כי אין לעשות עסקאות וחוזים בדבר ירושתו של אדם. אולם, בעזבונו של אדם, לעומת זאת, כן ניתן לבצע עסקאות.

בנוסף, חוק הירושה מתייחס למתנה מסוג "מתנה מחמת מיתה". החוק אוסר על נתינת מתנה התלויה במוות של הנותן אלא באמצעות צוואה, אולם אין הדבר נוגע לנתינת מתנות בין החיים - דבר שמותר ומוסדר בחוק המתנה. לכן, בהוראות הסכם הממון ניתן להגדיל את ההגנה על תוקף המתנה מפני חוק הירושה כך שההוראות בהסכם הממון ינוסחו בצורה של מתנה המוקנית לאלתר. (סעיף 2 לחוק המתנה), שהיא מתנה מוגמרת.

כלי נוסף שבו ניתן להשתמש בו הוא פקודת הנידקין, ובהתאם אפשר לקבוע פיצוי בהסכם הממון, כך שבמידה שלא בוצעו כל הפעולות ע"י הנותן כדי להבטיח את המתנה הזו, בן/בת הזוג יהיו זכאים לפיצוי שייקבע בהסכם הממון.

ישנם כללים נוספים אשר בהם ניתן להשתמש, וכמובן שיש להתאים את הניסוח לכל מקרה ומקרה.

סיכום, כפי שצויין לעיל, ביהמ"ש בוחן כל מקרה לגופו במצב של התנגשות בין הוראות הסכם הממון לחוק הירושה, כך שיש חשיבות רבה מאוד לשימוש בניסוח נכון בהוראות בהסכם הממון, שהינו חשוב וקריטי ביותר ואף עשוי להציל את הוראות הסכם הממון מקרה של התנגשות עם חוק הירושה.